

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio IV. Vtrum materiale fidei obiectum sit euidenter credibile.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

hoc dicatur instari efficaciter potest, si fides scientia & opinio sunt essentia totales quando sunt separatae, partes autem quando sunt coniunctae in vno actu, similiter dici potest leonem, hircum, & capram esse totales essentias quando sunt separatae, partiales autem essentias quando sunt coniunctae in eodem animali, ergo sicut idem actus potest esse fides opinio & scientia, sic idem animal esse potest leo, hircus, & capra.

Ratio à priori proponitur. Ratio ergo à priori est, quia licet tota homogenea, quae sunt verè completa quando sumuntur separatim, iungi tamen possunt & componere vnum totum: tota tamen eterogenea, non possunt vniri & componere vnum totum, alioquin homo & Angelus possent vniri & efficere vnum ens per se; vnde concluditur quod idem actus non potest esse fides, scientia, & opinio.

Solutio primae dubitationis. Ad primam Respondeo manifestam disparitatem esse inter speciem impressam vniuersalem, & actum intellectus & voluntatis, species enim licet habeat plura obiecta materialia quando representat plura, non habet tamen plura obiecta formalia, quia plura illa representat sub vna tantum ratione formali: nego enim quod album & nigrum verbi gratia quatenus representantur per speciem sint plura obiecta formalia, sunt enim plura obiecta materialiter tantum, cum represententur sub ratione colorati. Hic autem ponitur actus qui simul sit fides & scientia, atque adeo habens plura obiecta formalia quod implicat.

Secunda. Ad secundam Respondeo posse actum eundem pendere à pluribus causis extrinsecis totalibus effectiuis & finalibus, quia cum illa sint extrinsecæ, non sequitur quod actus habeat plures essentias, non posse verò eundem actum pendere à pluribus causis formalibus totaliter specificantibus, quia sic actus haberet plures essentias quod implicat: verum est quod idem actus externus potest habere plures fines totales, quia per illos non specificatur intrinsecè: implicat autem vt idem actus internus habeat plures fines intrinsecos totales, quia finis est motuum intrinsecè specificans actum internum, cum tamen non specificet actum externum nisi extrinsecè, vt ex morali patet.

Tertia. Ad tertiam Respondeo verum esse quod duo ignes producentes calorem, producant illum totaliter quando solitarie agunt, producant autem partialiter quando simul agunt, quia scilicet quando agunt soli non habent eundem influxum, quem habent tunc cum agunt simul vt probatur in physica: at verò motiua Fidei, opinionis & scientia si specificent eundem actum, eundem influxum habent quando sunt sola, quem habent quando essent sola, quia specificant per modum causæ formalis, quæ semper causat secundum se totam, erunt ergo totalia, siue sint sola, siue non.

SECTIO IV.

Vtrum materiale Fidei obiectum sit euidenter credibile.

HÆC est tertia & sanè mirabilis proprietas obiecti materialis quod Fidei creditur, quod quamuis ineuidens & obscurum sit, euidentis tamen sit quod credi debeat infallibiliter, quia scilicet quamuis obscura sit eius veritas, euidentis tamen sit eius credibilitas. Quod quomodo se habeat magni omnino interest scire tum vt agnoscant fide-

Tom. I.

les, quam prudenter credant, tum vt infideles videant quam imprudenter Christianos arguant, quod sine ratione ad credendum adduci se sinant vt habent Nazianzenus *Orationibus contra Iulianum*, Basilii in *Psalmum centesima decima quinta*, quod ego vt proponam exactissime, tria mihi videntur dicenda. Primò quid propriè sit obiectum fidei fieri euidenter credibile. Secundò vtrum necesse fuerit vt fieret euidenter credibile. Tertiò vtrum & quomodo sit euidenter credibile.

§. I.

Quid sit euidentia credibilitatis & quam exigat.

Certum est primò, quod dupliciter articulus Fidei dicitur credibilis: primò proximè, ac formaliter, secundò remotè ac dispositiue; credibilitas proxima illa est quæ obiectum aliquod potest credi verum propter diuinam reuelationem, credibilitas remota est illa, quæ ostenditur intellectui, quod tale obiectum possit & debeat credi tanquam à Deo dictum, id est quæ euidenter cognoscitur obligatio credendi. Hæc posterior credibilitas multum à priore differt, nam primæ credibilitatis formale obiectum est reuelatio, materiale articulus qui creditur: Alterius autem materiale obiectum est ipse actus fidei, formale sunt signa diuina, quibus ostenditur nos obligari ad eliciendum actum fidei circa tale obiectum, de hac vltima credibilitate sermo nobis est hoc loco.

Credibilitas proxima & remota quid sit.

Certum est secundò, quod iudicium de obligatione credendi, potest esse vel probabile vel euidentis physicè, vel euidentis tantum moraliter, tunc iudicium erit probabile quando non excludit prudentem formidinem oppositi, id est quando secundum regulas prudentiæ poterit aliquis dubitare, vtrum id quod proponitur vt à Deo dictum, sit verè dictum à Deo an non, si nimirum signa quibus aliquid proponitur vt à Deo dictum poterunt ab eo fieri qui proponeret aliquid falsum: tunc iudicium illud de obligatione credendi euidentis est physicè quando ita excludit omnem formidinem oppositi vt intellectus non possit vllò modo credere oppositum: quod continget si quis euidenter cognoscat sibi aliquid à Deo dici, tunc enim oppositum non poterit ab eo credi, tunc iudicium de obligatione credendi, est euidentis tantum moraliter, quando excludit omnem formidinem prudentem oppositi, id est quando intellectus potest quidem absolute dubitare vel etiam iudicare contrarium per imperium voluntatis, quod continget quoties erit impossibile vt signa quæ ostendunt obligationem credendi, fiant ab eo qui proponeret obiectum falsum. His positis

Iudicium credendi quale sit.

Quæritur quid sit iudicium hoc esse euidentis quo cognoscitur obligatio credendi, siue quænam exigat illud iudicium vt sit moraliter euidentis.

Ratio enim dubitandi est primò, quia iudicium euidentis de obligatione credendi est actus intellectus qui affirmat euidentiam obligationis credendi, sed implicat actus intellectus qui affirmet euidentiam obligationis credendi, ergo implicat iudicium euidentis de obligatione credendi. Probatur minor, implicat actus intellectus qui omnino directè affirmet se ipsum, sed actus qui affirmat euidentiam obligationis credendi, affirmat se ipsum: ergo implicat actus qui affirmet euidenter obligationem credendi. Probatur minor, omnis obligatio includit cognitionem

Sensus questionis

BBBb

cognitio

cognitionem obligationis, si enim non cognoscam me obligari non obligor. Unde argumentor, euidencia obligationis est iudicium evidens de obligatione, nam euidencia tota se tenet ex parte actus & cum illo identificatur, ergo iudicium quod affirmat euidenciam obligationis affirmat se ipsum.

Secunda. Secundo, si obligatio credendi semper includit cognitionem euidencie obligationis credendi, sequitur progressus infinitus in cognitionibus, nam quamvis habeas iudicium evidens de obligatione, potes tamen adhuc per iudicium probabile cognoscere tale iudicium evidens, ergo potes dubitare vtrum habeas iudicium evidens, & sic ab ea excusaris: & rursus si tale iudicium reflexum est evidens potest etiam cognosci per iudicium probabile, ergo dubitare iterum poteris de obligatione, & sic in infinitum, ergo nunquam integra erit obligatio sine infinitis iudicijs euidencibus. Nunquam enim integra est obligatio quandiu possum dubitare vtrum obliget, sed posito primo iudicio euidenci de obligatione, possum dubitare vtrum obliget, quia possum cognoscere illud primum iudicium evidens per iudicium probabile, ergo necessarium est secundum iudicium evidens, & rursus etiam tertium & sic in infinitum.

Tertia. Tertiò, posito iudicio speculatio probabili de honestate aut obligatione alicuius actus potest voluntas prudenter velle elicere talem actum, vt varijs exemplis probari potest, nam ille qui honestè ac prudenter vult dare Eleemosinam illi, quem probabiliter iudicat esse pauperem, honestè facit dando Eleemosinam: qui adorat hostiam quam probabiliter iudicat esse consecratam facit etiam honestè, ergo posito iudicio probabili de obligatione credendi posset aliquis prudenter velle credere Fide diuina.

Assertio prima. Dico primò, certum esse quod obiectum Fidei nunquam est sufficienter credibile nisi quando ostenditur euidenter moraliter illud esse à Deo dictum: nunquam autem ita ostenditur nisi signum aliquod interueniat quod non possit esse nisi à Deo: euidencia ergo credibilitatis est quæ per aliquod signum diuinum euidenter moraliter cognoscitur aliquid posse ac debere credi vt à Deo dictum.

Prima pars. Prima pars, asserit quod requiritur ad credibilitatem euidencia: Probatur, quia voluntas credendi, est talis voluntas quæ nolit retrahi à credendo per aliud vllum motiuum qualecunque illud sit: sed nisi adsit euidencia motiuorum quæ inducunt ad credendum, voluntas non potest prudenter velle credere firmissimè non obstante alio quolibet motiuo, ergo ad credendum requiritur euidencia motiuorum quæ inducunt ad credendum: Probatur minor, tunc voluntas non potest prudenter, velle credere firmissimè non obstante quolibet alio motiuo quando potest prudenter non velle credere, sed quando habet rationes credendi tantum probabiles, potest probabiliter non velle credere, quia prudenter potest sequi sententiam probabilem, & stante iudicio tantum probabili possum habere iudicium probabile de opposito, ergo sublatâ euidenciâ motiuorum voluntas non potest velle credere immobiliter. Deinde tunc prudenter non possum velle credere infallibiliter, quando in credendo possum falli: sed si non habeo euidenciam motiuorum possum falli credendo, imò est mihi probabile quod fallor, ergo si non habeo euidenciam motiuorum non possum prudenter velle credere infallibiliter, sed de hoc statim plenius dicetur.

Secunda pars, negat requiri physicam euidenciam, sed moralem sufficere. Probatur, quia euidencia physica illa dicitur quæ ita conuincit intellectum vt liber non sit ad dissentendum, sed intellectus semper liber esse debuit ad dissentendum obiecto Fidei, alioqui nihil meretur fides ergo non requiritur ad fidem euidencia physica, sed moralis sufficit, illa enim euidencia sufficit quæ posita non possum prudenter formidare, sed posita morali euidencia non possum prudenter formidare, ergo illa sufficit.

Tertia pars, explicat requiri ad hanc euidenciam signum aliquod quod evidens sit esse non posse nisi à Deo: Probatur, quia euidencia ad fidem requisita debet excludere omne periculum imposturæ, & tollere omnem prudentem formidinem, sed quandiu non proponitur mihi signum quod evidens sit esse non posse nisi à Deo non excluditur omne periculum imposturæ, neque tollitur omnis formido prudens, ergo requirit hæc euidencia signum aliquod quod esse non possit nisi à Deo. Probatur minor, quia tandiu est periculum imposturæ in eo qui proponit obiectum credendum, quandiu eo tantum modo proponit quo ille posset proponere, qui falleret, sed quandiu aliquis proponit rem credendam non ostendens aliquod signum quod evidens sit esse non posse nisi à Deo, proponit eo tantum modo quo posset proponere ille qui falleret, posset enim illa omnia signa facere quæ non sunt soli Deo propria ergo tandiu est periculum imposturæ, quandiu non fiunt ea signa quæ à solo Deo fieri possunt, hæc ergo tria videntur notatu dignissima.

Ad primam Respondeo obligationem credendi aliam esse obiectiuam & fundamentalem aliam esse formalem, obiectiuam est qua mihi proponuntur motiua diuina, & ego illa cognosco saltem per primas apprehensiones, quæ obligatio est solum inchoata. Obligatio formalis & completa dicitur illa per quam ego ex talibus motiuis reflexè indico me verè obligari ad credendum, quæ nimirum includit directam cognitionem motiuorum, & alteram quasi reflexam de obligatione credendi præter eas autem duas cognitiones non requirit aliam, quia non est necesse vt cognoscatur secunda ista cognitio reflexa, sed sufficit vt cognoscatur sufficientia motiuorum, cognitio autem cognitionis inutilis est; sic enim daretur infinitus progressus, sufficit ergo ad obligationem credendi cognitio obligationis fundamentalis & obiectiuæ, id est sufficientiæ motiuorum. Similiter euidencia alia est obiectiuam, alia formalis: Prima est manifestatio motiui quod intellectus negare prudenter non potest: formalis est ipsa cognitio sufficientiæ motiui, quod intellectus prudenter non potest negare, prima se tenet ex parte obiecti, secunda ex parte conceptus. Quando habeo evidens iudicium de credibilitate obiecti non est necesse vt cognoscam euidenciam formalem sed solum obiectiuam cognitio sufficit.

Ad argumentum itaque videtur clara esse responsio. Negatur enim quod iudicium evidens de obligatione credendi affirmans obligationem credendi, assermet se ipsum, quia non affirmat obligationem formalem, sed obiectiuam: obligatio autem formalis & completa includit cognitionem obligationis fundamentalis & obiectiuæ, non includit cognitionem obligationis formalis. Sic enim vt dixi iudicium huiusmodi non affirmaret nisi se ipsum, neque haberet obiectum aliud præter ipsum iudicium. Cum autem cognoscit hominem obligari per signa hæc euidencia ad credendum cognoscit aliquid distinctum à se ipso vt patet.

Ad

Ad secund. Resp. eodem modo disting. maiorem, si obligatio credendi semper includit cognitionem euidentiæ obligationis datur processus in infinitum, si includat cognitionem obligationis formalis concedo, si cognitionem obligationis solum fundamentalis & obiectivæ nego; si cognitionem obligationis formalis concedo. Non enim progredior in infinitum si cognoscam sufficientiam motuorum, cum sistam in ea cognitione. Reliqua omnia quæ in argumento ponuntur video esse inutilia, cum dicitur quod iudicium euidens possum cognoscere per iudicium probabile, primò enim non est necesse ut cognoscatur illud iudicium euidens, ut ostendi, deinde implicat ut obiectum euidens cognoscatur probabiliter cum obiectum euidens illud sit quod intellectui non relinquit facultatem disensus. Imò quoties non adest iudicium nisi probabile, nunquam obligatio potest esse certa, quoties agitur de honestate actionis, quia cum conscientia probabili possum operari vel non operari, ergo implicat ut per iudicium probabile cognoscatur euidens & certa obligatio.

Tertia.

Ad tertiam Respondeo longè disparem esse rationem Fidei, & aliarum virtutum, in alijs enim virtutibus distinctis à Fide, idè sufficit iudicium speculativum probabile, quia illæ non obligant operantem ut cohibeat omnem formidinem circa obiectum quod proponunt, possum enim velle dare illi Eleemosinam qui prudenter apparet pauper, licet eodem tempore, fieri posset ut iste pauper non sit, quantumvis appareat pauper. Possum velle adorare hostiam quæ prudenter apparet consecrata, etiam dicam, fieri fortasse posset ut non esset consecrata, & eadem est ratio aliarum virtutum in quibus satis est habere iudicium probabile quia non debet in illis cohiberi omnis formido. At verò in virtute Fidei longè diversa ratio est, quia illa ita certa est ut excludat omnem formidinem, idèoque in illa requiritur iudicium omnino euidens, neque sufficere potest iudicium probabile, quo posito adhuc possum & debeco prudenter formidare.

S. II.

Necessitas euidentiæ credibilitatis.

Dixi hæcenus quid sit euidentiæ credibilitatis, & ferè omnimodam eius necessitatem satis demonstrasse video.

Prima ratio dubitandi.

Ratio tamen dubitandi ulterius est primò, quia implicat ut obiectum fidei cognoscatur euidenter credibile, quin cognoscatur euidenter esse verum & possibile, sed mysteria Fidei non cognoscuntur euidenter esse vera & possibile, ergo non euidenter cognoscuntur esse possibile. Probatur maior, implicat aliquid fidei divina credi firmissimè tanquam à Deo dictum, quin sit verum & possibile: sed quod est euidenter credibile potest credi firmissimè tanquam à Deo dictum, ergo quod est euidenter credibile est euidenter verum & possibile. Confirmatur quia ista consequentia est bona, illud obiectum est euidenter falsum & impossibile, ergo est euidenter incredibile: ergo ista etiam consequentia erit bona, hoc obiectum est euidenter credibile, ergo est euidenter verum, nam hæc regula logica optima est, ab opposito antecedentis benè arguitur ad oppositum consequentis, ut si dicas Petrus videt, ergo vivit, benè arguere licet, Petrus non vivit ergo non videt.

Secunda, non videt.

Secundò, si nemo credere tenetur nisi qui habet

Tom. I.

evidentiam credibilitatis, sequitur quòd Rustici, & pueri non tenentur unquam credere Fide divina, quia ille non habet evidentiam credibilitatis qui non cognoscit sufficientiam motuorum, sed certum est quòd Rustici & pueri neque sciunt ea motiva, neque illa ita penetrant ut cognoscant illa esse non posse nisi à Deo, credunt enim articulos Fidei quos audiunt sibi proponi à ministris Ecclesiæ. Videtur autem esse periculosum dicere quòd Deus per internas illustrationes eos illuminat, & facit ut cognoscant eam evidentiam. Primò enim hoc gratis dicitur, quia nullus puer aut Rusticus hanc experitur evidentiam. Deinde hoc fauet hæreticis dicentibus se credere privato spiritui, hoc est sibi à Spiritu Sancto inspirari ut credant ea quæ credunt, quòd idem dici potest de illis infidelibus qui de nouo ad Fidem conuertuntur sine ullis miraculis.

Tertia.

Tertiò, Mysteria Fidei vel sunt euidenter credibilia fide divina & infallibili, vel fide tantum acquisita & fallibili. Si primum ergo est euidens nos posse credere fide infusa, quòd absurdum est, quia hic est tantum articulus Fidei, qui non cognoscitur nisi obscure. Si secundum ergo est tantum euidens nos eo modo posse credere ut possimus credendo decipi, ergo non tenemur credere firmiter & fide divina infusa. Quòd probò, non obligor credere nisi eo modo quo euidenter cognosco me obligari, sed non cognosco euidenter me obligari ad credendum nisi fide acquisita & fallibili, ergo non teneor credere nisi fide acquisita & fallibili.

Assertio prima.

Dico secundò, ad hoc ut aliquis credat fide divina esse omnino necesse ut mysteria sic ei proponantur vel immediate ab ipso Deo vel ab homine Dei legato, ut reddantur euidenter credibilia ex motivis quæ non possint fieri ab eo qui veller decipere: adeò ut ante sufficientem illam propositionem nemo teneatur aut etiam possit credere fide divina. Ita docent Catholici omnes Doctores.

Primò enim aliqua sine dubio propositio mysteriorum requiritur ad Fidem, quia omne obiectum quod non cognoscitur euidenter ab intellectu debet illi proponi per aliquid distinctum, sed mysteria fidei obscure cognoscuntur, neque se ipsis sunt manifesta, ergo debent proponi per aliquid distinctum, siue ille sit Deus qui per se ipsum manifestet obiecta & ostendat se dicere, siue proponat per Doctores delegatos. Delyrant enim Sectarij qui docent nihil nos posse credere nisi quòd Deus immediate per se ipsum proponit ut reuelatum, quòd erroris conuincunt Bellarminus, Valentia, Suares & vulgò Doctores Catholici, & sanè non video quomodo istos homines suæ non pudeat inscitia. Vel enim Deus euidenter singulis immediate per se ipsum reuelat & proponit id quod debent credere, vel obscure loquitur; primum est manifestè falsum, quia repugnat experientia, si proponit obscure, ergo Dei reuelatio & propositio debet fieri euidenter credibilis per aliquam aliam propositionem, ergo mysteria Fidei debent proponi ab aliquo alio Dei legato. Deinde Deus non minus facere potest suam reuelationem euidenter credibilem loquendo per alios, quàm loquendo per seipsum? Quomodo enim Rex non aequè potest per alios suas nobis manifestare voluntates, quàm per se ipsum? Deinde ut quid missi essent ab initio Prophetæ? ut quid Apostoli delegati à Christo ad prædicandum gentibus Evangelium, & obligationem credendi, si per se ipsum proponere debet mysteria credenda, nam prædicare obligationem credendi est proponere evidentiam motuorum. Denique quòd priuatus ille spiritus ad quem confu-

BBBB 2 giunt

giunt hæretici non sufficiat ad fidem dicetur in sequentibus. Si enim ut credam aliquid Fide diuina satis est quod dicam sic mihi reuelari à priuato spiritu, nullus hæreticus conuinci potest erroris, dicer enim ita sibi suggeri à priuato spiritu. Sed hæc postea.

Secundò, requiritur propositio sufficiens, quâ nimirum euidenter mihi fiat credibile Deum reuelasse quod proponitur, per ostensionem signorum quæ non possint esse nisi à Deo, probauit prima conclusio.

Ratio enim à priori est quia, ut velim prudenter credere aliquid certò & immobiliter, debeo esse certus quod possum ita credere. Sed nò possum habere tale certitudinem, nisi habeam euidentiam, nulla enim est certitudo, excepta Fide, quæ non sit coniuncta cum euidentia, & quæ in ea non fundetur, ergo ut prudenter velim certò credere, oportet omnino ut habeam euidentiam credibilitatis. Deinde nemo prudenter vult certò ac immobiliter credere, si prudenter possit formidare vel etiam nolle credere, sed si obiectum non sit credibile nisi probabiliter possum prudenter nolle credere, ergo non possum prudenter velle immobiliter credere.

Solutio
primi ar-
gumenti.

Ad primum Respondeo concedendo quod obiectum fidei eodem modo est euidenter verum & possibile, quo est euidenter credibile, sicut autem illud non est euidenter credibile proximè ac physicè, sed moraliter tantum & remotè, ita euidenter moraliter & remotè verum est, non autem euidenter proximè ac physicè: quâ distinctione video totum solui argumentum & eius confirmationem; verum enim est quod moraliter & prudenter loquendo implicat, aliquid credi Fide quæ prudenter & moraliter existimetur diuina quin sit verum & possibile, sed non implicat physicè, si constaret euidenter physicè quod fides illa esset verè diuina quâ credere tenemur, obiectum etiam esset euidenter verum, sed quod est euidenter credibile ut dixi, potest & debet credi Fide quæ prudenter & moraliter existimetur diuina, non potest credi fide quam physicè constet non posse aliam esse quam diuinam. Neque ad confirmationem alia videtur esse necessaria responsio. Fateor enim quod hæc vtraque consequentia est bona, istud obiectum est euidenter moraliter incredibile, ergo euidenter moraliter est falsum. Hoc obiectum euidenter moraliter est credibile, ergo euidenter moraliter est verum. Scio à Doctoribus axioma illud dialecticum quod ab opposito antecedentis bene arguitur ad oppositum consequentis, dicitur esse verum quando illa sunt opposita contradictoriè, non quando sunt opposita contrariè: sed hoc est difficile, neque videtur esse hoc loco necessarium.

Solutio
secundi.

Ad secundum Respondeo verum esse quod Rustici, & pueri non penetrant sufficientiam motiuorum, quantum necesse est ut illa penetret homo doctus, neque vident motiua quæ homini docto possunt sufficere, sed motiua tamen habent quæ sunt sufficientia respectu capacitatis quam habent, illa enim non exigit tantam penetrationem, neque tanta motiua quanta exigit capacitas hominis docti. Homini enim indocto satis est, quod videat homines sapientissimos fidem illam amplecti ut omnino certam, quod audiant illam multis miraculis esse confirmatam, quod ostendatur illam esse rationi consentaneam, & quod hoc fiat illis moraliter & humano modo certum. Quod sit verbi gratia cum pueri audiunt à parentibus, cum Rustici à Parochis, cum infideles à Prædicatoribus. Sed quia tamen aliquando est insufficiens propositio motiuorum, vi-

detur omnino certum quod Deus non raro supplet per internas illuminationes, id quod deest propositioni externæ sufficienti. Hoc autem plurimum differt à priuato illo spiritu hæreticorum, qui putant illum sufficere quantumvis sit contrarius sensui Ecclesiæ Catholicæ: ego verò istam illuminationem internam nego sufficere quoties Ecclesiæ repugnat.

Ad tertium Respondeo mysteria Fidei esse credibilia euidenter Fide diuinâ & infallibili ex parte obiecti, non diuinâ & supernaturali ex parte principij: id est euidenter nobis patet articulum illum credi debere ut à Deo dictum, non nobis patet illum articulum credi debere per principium infusum à Deo, obligor velle credere eo modo quo obligor credere ex parte obiecti, non eo modo quo credere obligor ex parte principij.

S. III.

Verum Mysteria Christiana Fidei sint euidenter credibilia.

HOc est tertium & vltimum punctum, quod proposueram de credibilitate mysteriorum quæ Fide Christianâ credimus: id est de certitudine ac euidentia quam habemus Christianam religionem esse veram, certam, infallibilem, ab omnibus tenendam, prudentissimè facere illos omnes qui eam sequuntur: alias autem religiones omnes esse superstitiosas, erroneas, falsas, & scholas Satanae. Quo argumento nihil video esse magis in vita necessarium, quam ut persuadeat sibi quisque, atque alios doceat infallibiliter, tenendam omnino esse hanc Fidem ut salutis anchoram, credenda ea esse quæ docet quasi præsentia oculis ac manibus tenerentur; tamen si difficultas sint, obscura, & à sensibus remotissima. Hoc sanè quisquis fuerit assequutus, ille haud dubiè magnum vitæ huius solatium, magnum ad Virtutes omnes præsidium inuenit.

Triumphant in hac euidentia credibilitatis Fidei demonstranda sancti Patres, & plerique Doctores Catholici, v. gr. Iulianus Martyr: *In oratione exhortatoria ad Gentes*; & in *Apologia duplici pro Christianis*, Tertullianus in *Apologia lib. de præscriptionibus*, & alijs quibus impugnat Marcionem, Valentinianum, & Idolorum cultores. Cyprianus *lib. de Idolorum vanitate*: Athenagoras in *Apologia*, Minucius Felix in *Octauio*, Arnobius *ad Gentes*, Eusebius *II. De præparatione Evangelica*, Lactantius in *libris institutionum*, Athanasius *Orat. contra Idola*, Nazianzenus *duobus orationibus contra Iulianum*, Hieronymus *Dialogo contra Luciferianos*, Augustinus *Libris de vera Religione de vilitate credendi*, contra Epistolam Manichæi, & de *Ciuitate Dei*, Vincentius Lyrinensis in *commonitorio*. Elaborant etiam in hoc argumento felicissimè Doctores Scholastici, ut demonstrent Christianæ Fidei credibilitatem euidentissimam, & certissimam veritatem: sanct. Thomas *libro primo, contra Gentes, capite sexto, & sequentibus*, Scotus in *prologo quæstione secundâ*, Michaël Medina *libro secundo, de recta in Deum in Fide*, Suarez *disputatione quarta, sectione tertia & quarta*, Lessius in *consultatione*, Campianus Martyr *eximius in libello aureo decem rationum ad Academicos*, Valentia in *Analyti Fidei*, & hic *quæstione prima p. 4.* Bozius *de signis Ecclesiæ*, Bellarminus *rom. secundo, lib. 4. de Ecclesiâ militante*. Ego ut de argumento tam graui & tam necessario disparem breuissimè.

Dico tertio, Fidei Christianæ mysteria tam euidenter

Solutio
tertij.

Scitus
quæstio

Patrum &
Doctorem
sententia

Assensio
tertia.

denter esse credibilia, ex motiis quæ omnino euidenter diuina sunt, vt nemo nisi omnino imprudenter dubitare possit Christianam religionem solam esse veram & sanctam, mysteria eius omnia firmissimè credenda esse, alias omnes Sectas esse damnandas & deferendas. Hæc est firmissima persuasio, quæ innumeris Martyribus dedit constantiam in tormentis, innumeros Eremitas duxit in deserta, innumeras Virgines fecit immaculatas, Doctores, Confessores, Sanctos omnes per mille virtutes duxit ad coronam.

Probat
ratione.

Probat autem euidētissima ratione quam indicat S. Thomas lib. 3. contra Gentes, & videtur sic proponi posse, est certissimum dari necessariò debere religionem aliquam verè diuinam in qua homines ritè Deum colentes iter sibi certò muniant ad salutem, & hoc lumine naturæ notum est. Deinde certissimum etiam est & notum naturæ lumine religionem hanc veram esse non posse nisi vnicam, alias omnes præter illam vnicam falsas esse. Præterea notum etiam est illam religionem vnam & veram euidenter posse dignosci à nobis per signa quædam certa & infallibilia, quæ omnino constet esse non posse nisi à Deo, & quæ demonstrent illam verè diuinam. Denique notum, & euidens est Religionem Christianam habere motiua & signa quæ non possunt esse nisi à Deo & quæ demonstrant illam esse verè diuinam. Ergo religio Christiana sola vera est, sola diuina, eius mysteria omnia certius credenda, quàm quæ videntur oculis, manibus tenentur, ratione comprehenduntur: antecedens quatuor habet partes sigillatim probandas, ex quibus certa & infallibilis sequitur conclusio quam proposui.

Probat
prima pars
antecedentis.

Prima pars erat dari debere religionem aliquam inter homines à Deo institutam, quod sic probatur ex S. Thoma loco nuper allegato. Notum est naturæ lumine quod Deus sicut est perfectus in essendo & causando sic est perfectus etiam in gubernando, sed si non daretur vlla inter homines religio à Deo instituta & verè diuina, in qua piè homines Deum colant, & salutem assequantur, Deus non erit perfectus in essendo, causando, & gubernando, imò nullo modo erit Deus, ergo notum est naturæ lumine dari religionem aliquam veram, infallibilem, à Deo institutam, in qua colatur Deus, & salus obrineatur: Maior non eget probatione, nam constat omnino ex dictis prima parte dari vnum ens primarium, purissimum, perfectissimum, quod ex abundantia suæ bonitatis & perfectionis, omnibus existentibus esse largitur, non necessitate naturæ, sed secundum suæ arbitrium voluntatis: vnde consequens est vt omnium operum suorum sit perfectissimo modo dominus, nam super ea quæ voluntati nostræ subduntur, dominamur, si autem dominus est perfectissimus, gubernat etiam illa perfectissimè, id est in proprios fines illa dirigit propter quos sunt ab ipso condita. Eorum enim quæ per agentis voluntatem producuntur, vnumquodque ab agente in finem aliquem ordinatur. Deus igitur triplici eo modo est perfectissimus.

Minoris
probatio.

Minor ergo probatur, vt Deus perfectissimus sit in gubernando, necesse est vt dirigat actiones liberas agentium intellectualium in finem singulis proprium qui est cognitio & amor Factoris ipsorum Dei, sed non potest dirigere illa in talem finem nisi per veram religionem in qua diuino modo Deum cognoscant, anent, glorificent, & sic ad possessionem eius plenissimam se disponant, finem enim suum vnaquæque res per propriam consequitur actionem, & quidem quæ intellectu carent à Deo ipso semper infallibiliter

diriguntur in suos fines, agentia verò libera sic diriguntur vt se ipsa etiam dirigant per proprias actiones in proprium finem, quæ si in sua directione regimini diuino subdantur, ad consequendum vltimum finem admittuntur ex regimine diuino, repelluntur si secus egerint: actiones autem quibus supernaturalis finis obtinetur sunt actiones religionis diuinitus institutæ in qua cognoscitur & colitur Deus, ergo Deus dirigere non potest homines in finem diuinum nisi per religionem omnino diuinam. Quæ ratiocinatio, est certa & euidens demonstratio.

Secunda
partis ante-
cedentis
probatio.

Secunda pars antecedentis erat religionem hanc verè diuinam esse non posse nisi omnino vnicam, quod negare dicuntur perditissimis his temporibus homines perditissimi quos Deistas appellant asserentes saluari posse quemlibet in quavis religione quæ Deum agnoscat, Deum videlicet maximum regem esse cui placeat à subditis coli diuersis modis. Quo errore nihil dici potest stultius, probatur ratione hac euidētissima, implicat contradictionem esse plures religiones veras si forma essentialiter constitutiva religionis non possit esse nisi vnica, vbi enim forma constitutiva vna erit, certè constitutum etiam vnum erit, implicat contradictionem vt forma constitutiva religionis sit multiplex, sed necessariò est vna, ergo implicat contradictionem vt veræ religiones sint plures quàm vnica. Probat minor, forma constitutiva religionis & distinctiva eius ab aliis omnibus, est veritas Fidei, & amoris veri Dei, sed implicat contradictionem vt veritas Fidei & amoris veri Dei sit multiplex, ergo implicat contradictionem vt forma constitutiva religionis sit multiplex. Maior nota est, nam id quod constituit religionem non sunt ceremoniæ, non externa signa, sed cognitio Fidei quam reuelat Deus, & amor quem præcipit, reliqua sunt appendices & accidentia, essentia religionis & veluti anima est fides & amor. Minor non est minus clara, implicat enim vt contradictoria sint simul vera, sed si veritas Fidei constitutiva religionum esset multiplex contradictoria essent simul vera, nam religio Christianorum constituitur per hanc veritatem quod Christus sit Deus, Mahometes autem sit impostor: Religio Turcarum dicit Christum esse purum hominem, Mahometem verò esse Prophetam: si hæc duæ religiones veræ sunt, ergo verum est quod vtræque credit, sed ea quæ vtræque credit opponuntur contradictoriè, ergo si hæc duæ religiones veræ sunt, duo contradictoria simul sunt vera: quæ demonstratio est perspicua, & obstruit os loquentium iniqua, & dicentium veram quidem esse Christianam religionem, sed posse alias religiones esse veras, quos manifestissimè stultitiæ cōvincit allata ratio. Contra quos iterum sic arguo, si Christiana religio est religio vera & diuina nihil docet falsum, sed Christiana religio docet alias omnes religiones esse falsas & Sathanicas, ergo si Christiana religio est vera & diuina aliæ omnes falsæ sunt & Sathanicæ.

Tertia pars
primi ante-
cedentis
probatio.

Tertia pars primi antecedentis erat religionem hanc vnicam & verè diuinam dignosci omnino posse ac debere per signa quædam infallibilia, quæ constet euidenter esse non posse nisi à Deo, & quæ demonstrent illam esse diuinam, probatur ratione sapientis repetita quia religionem illam diuinam & à Deo institutam homines omnes Deo subditi tenentur sequi ex præcepto Dei, sed nemo tenetur sequi & eligere potest religionem illam & Fidem diuinam, si non possit eam dignoscere ac discernere ab aliis religionibus falsis per signa infallibilia, quæ non possint esse nisi à Deo, & quæ demonstrent euidenter illam esse diuinam vt satis probatur, ergo religio à Deo instituta

BBBb 3 debet

debet dignosci à nobis per signa diuina. Illa ergo religio vera erit & infallibilis, & erit sola, in qua erunt signa quædam illam testificantia, quæ non possint esse nisi à Deo & quæ illam demonstrent esse non posse nisi diuinam. His tribus sic demonstratis.

Quarta
pars ante-
cedentis
probatur.

Quarta pars antecedentis quod probamus erat, Religionem Christianam habere motiua & signa quæ non possint, nisi à Deo esse, testificantia illam esse diuinam. Probatur argumento manifestissimo, signa diuina quibus religio diuina discernitur & probatur euidenter, petuntur necessario ex triplici capite, primum est doctrina quæ non potest esse nisi à Deo data, secundum personæ quæ non possunt esse facta nisi à Deo. Illa tria certum & euidenter esse in religione Christiana, ergo religio Christianorum habet motiua & signa, quæ non possunt esse nisi à Deo illamque esse diuinam, vnde sequitur certa & euidenter conclusio, ergo certum est & euidenter quod religio Christianorum diuina est, atque adeo sola eligenda, tenenda, defendenda.

Maior non
indiget
probatio-
ne.

Maior non videtur egere vlla probatione, quia signa quæ dari à Deo possunt vt veram nobis Religionem clarissime commonstret esse alia non possunt nisi ex doctrina, ex personis, ex operibus, quæ tria si à Deo fuerint, erit etiam illa religio euidenter diuina.

Minorem ergo per singula membra probare accuratè videtur operæ pretium, vt sic euidenter persuasum maneat testimonio Dei credibilia facta esse nimis.

§. V.

Prima demonstratio euidentia credibilitatis ex conditionibus Doctrina diuina.

Probatio
prima.

Sic igitur aduersus prophanas omnes Sectas primò licet argumentari: illa religio inter alias omnes euidenter vera & diuina est cuius doctrina non potest esse nisi à Deo ipso data, id est, omnes habet notas doctrinæ diuinæ datæ, Christiana religio sola inter omnes omnino Sectas doctrinam habet in qua omnes sunt notæ doctrinæ reueræ diuinæ, ergo sola religio Christiana vera & diuina est. Minor probatur, nam doctrina verè ac infallibiliter diuina tres habet notas quas habere nulla doctrina potest nisi diuina fuerit: Prima est diuina puritas, secunda diuina efficacia, tertia Prophetia quæ non potest esse nisi à Deo, quæ tria expressisse videtur Dauid Psalmo 14. in quo Dei notitiam insinuat primum ex operibus naturæ *Cæli enarrant gloriam Dei*: Deinde verò ex operibus gratiæ quorum primum est lex siue doctrina morum, *Lex Domini immaculata*, ecce puritatem, *conuertens animas*, en efficaciam, *testimonium Domini fidele*, hæ sunt prophetiæ: Deinde tria illa iterum sapius explicans: *Iustitia* (inquit) *Domini recta lætificantes corda*, *præceptum Domini lucidum illuminans oculos*, ecce iterum puritatem, efficaciam, & prophetiam. In sola doctrina Catholica, reperiuntur immaculata puritas, efficacia diuina, veritas prophetica, ergo sola doctrina Catholica est verè diuina.

Puritas do-
ctrinæ Ca-
tholicæ,
prima con-
ditio.

Ordior ergo à puritate quam infallibiliter doctrinæ à Deo dictæ annexam esse, lumen naturæ docet: *Eloquia enim Domini casta argentum igne examinatum, &c.* Hæc autem puritas doctrinæ in tribus consistit, quod sit expertus omnis mendacijs & erroris, quod sit expertus omnis vitij & peccati, quod omnium virtutum perfectissimum præcipiat exercitium, & media suggerat ad illud.

Primum igitur motiuum euidentia credibilitatis est puritas doctrinæ nostræ ab omni errore specu-

latino, quod nimirum nihil profus contineat, quod conuinci possit rectæ rationi speculatiuæ contrarium. Quod argumentum latè tractant Eusebius libro octauo, *preparationis*, Clemens Alexandrinus libro septimo, *Stromatum*, Athenagoras in *Apologia*. Nam tametsi mysteria nostra lumen naturale sapè multum superent, nihil tamen in illis est quod ostendi possit esse contrarium huic lumini. Imò ea quæ credimus partim naturalia sunt, partim supernaturalia, nihil ex naturalibus rebus credimus, quod non perfectè quadret cum naturali ratione, vnum esse Deum effectorem omnium, immensum, æternum, infinitum: animam esse immortalem, Deum esse incomprehensibilem, omnipotentem,tribuenda illi esse omnia, sublimiorem illum esse conceptibus nostris, atque adeo fieri posse ab eo plurima, quæ captum nostrum omnino superent, vnde sic vt etiam naturaliter cognoscamus res aliquas esse supernaturales quas non possimus agnoscere naturaliter, quod etiam pertinet ad perfectum illum quem habere decet conceptum de Deo, cum tamen nihil planè sit quod leuissimi mendacij argui iure possit.

Aliæ autem omnes Sectæ mirum profectò est quantos errores admixtos habeant, imò somnia, & insanias pueriles narrent, nam primò Ethnicis Deos asserunt esse plures faciunt illos mendaces, adulteros, sceleratos: feles, simias, ligna, lapides adorant, alia innumera delirant. Secundò Mahometani errant etiam apertissimè, nam ad voluptatem corporis omnia referunt, immortalitatem animæ negant: deinde in Alcorano habent innumerabiles ineptias & contradictiones vt accuratè ostendit Medina libro primo, capite quarto. Tertiò Iudei post Christum amplexi sunt Thalmudistarum fabulas, quibus dici nihil potest absurdius, vt refert optimè Granatenfis, in *Catechismo parte quarta*, capite vigesimo secundo. Quarto hæretici contra rationis lumen dicunt præcipi à Deo impossibilia, nullam esse in hominibus libertatem voluntatis, Deum esse authorem & impulsorem peccati: quæ tria tam apertè falsa & absurda sunt vt statim cuius pateat stultam esse illorum doctrinam. Sola ergo Christianorum doctrina est in qua omnis rationi sic congruant, vt quamuis aliquando sint supra eam, non possint tamen vllius vniquam erroris conuinci.

Secundum motiuum credibilitatis etiam euidenter erat eiusdem doctrinæ puritas ab omni errore practico, id est quod nihil omnino approbetur quod non sit honestum & sanctum, nihil sit turpe ac vituperabile, quod non damnet & veter, hoc videlicet ad doctrinam diuinam est omnino necessarium: *Non enim qui operantur iniquitatem in vijs eius ambulauerunt* inquit propheta Regius. Est autem Christianæ Philosophiæ puritas adeo accurata & immaculata vt eam ne cogitando quidem & fingendo assequi vnquam potuerint Ethnicis sapientes, quippe cum cogitationes etiam ipsas, & internos concupiscentiæ motus, si fuerint liberè admissi, non minùs damnet quàm opera, sed neque ab ea puritate quemquam excuset, imò eam indifferenter omnibus imperet, & multis etiam ita persuadeat, vt Angelicam in terris æmulentur vitæ puritatem, omnes qui ex Catholica doctrina regulis vitam dirigunt. Adde quod sola inter omnes Christiana doctrina quantum in ipsa est vitia omnia non solum damnat & prohibet, sed impedit etiam quantum est in ipsa imperando confessionem peccatorum etiam secretissimum, docendo satisfactionis necessitatem, proponendo æternas pœnas ob vnicum peccatum mortale quodcunque illud tandem sit.

Motiuum
secundum
ex puritate
doctrinæ
Catholicæ.

In aliis omnibus Sectis puer dicere quàm horribilia permittantur scelera, de Paganis incredibilia referunt Athenagoras, Minucius, Tertullianus & alij citati: Mahometanis nihil esse turpe quod non approbetur ut docet ibidem Medina, hæreticos ab Ecclesia non auertit, nisi proiecta mens ad libidinem & omnium licentia peccatorum. Quomodo enim sceleratus non sit qui sibi persuadat non esse hominē liberi arbitrij ad resistendum peccato: agi quemlibet à Deo ad turpitudinem, nullum scelus imputari ei qui fidem habet, omnia opera nostra peccata esse, nemini præcepta Dei esse possibilia. In nostra verò lege omnia quàm aliena sunt ab his sordibus tam est certum illam esse diuinam.

De sanctitate doctrinæ catholicæ. Tertium motuum.

Tertium motuum erat eiusdem doctrinæ sanctitas quatenus in ea traditur & præcipitur absolutissima, & plenissima perfectio virtutum omnium: illa enim profectò doctrina quæ sola fauet puritati & sanctitati promouendo & suadendo exercitium omnium virtutum, non potest esse à dæmone, virtutum omnium & sanctitatis aduersario infestissimo, huiusmodi est haud dubiè doctrina Christianorum, quam edocuit in morte Christus Saluator, ut manifestaret eius sublimitatem, edocuit eam aperiens os suum, quia secretissima erat & nusquam audita inter homines, initium eius est beatitudo, quia certissima est ad beatitudinem via, principia eius sunt paupertatem amandam esse ac præferendam diuitiis, mansuetudinem esse tenendam in maximis contumeliis, luctum & mortificationem sensuum omnium sequenda esse, delicias omnes abiiciendas, & cætera huiusmodi sublimia & sanè mirabilia, nunquid ergo apud Christianos vlla est virtus quantuncunque difficilis & perfecta fuerit quæ non sit in præcepto aut consilio, diligere ipsos etiam inimicos quo nihil est difficilius, peccata omnia etiam occultissima Sacerdoti aperire, quo nihil durius, ieiunare, macerare carnem, ieiuniis, ciliciis, flagellis, & alia huiusmodi usurpare, omnino contraria sensibus, & superantia vim humanam. Quæ tamen omnia videmus à plerisque tanta cum facilitate usurpari, ut satis appareat mutasse illos fortitudinem, ac proinde prouehente illos gratia, currunt & non laborant, ambulant & non deficiunt.

Adde his consilia renuntiandi omnibus, colendi Virginitatem, & cætera quorum ne imaginem quidem alie vnquam Sectæ adumbrare imitando potuerunt *Philosophi enim non verbis sed factis sumus* (inquit Cyprianus) quo argumento nihil opinor efficacius posse dici, quomodo enim religio hæc diabolica est, quæ sola fauet sanctitati & puritati, quæ ab affectu terrenorum auocat mentes, & ad cælestium amorem traducit, qui religioni videtur esse finis præcipue propositus, sola verò est Christiana religio quæ abstinere suadet ab illecebris carnis, & à fallacia sæculi nequam: imò sola illa est in qua innumeri quotidie homines rebus terrenis contemptis, nuncium sæculo remittunt, colunt solitudines, cœnobis ingrediuntur, egentes, afflicti, angustiat, quibus dignus non est mundus: in aliis verò Sectis vbi sunt qui contemptis diuitiis nudum Christum sequantur nudi? vbi vitæ sanctitas? vbi eminentissima virtutum opera? Nimirum hæc extra Christi scholam ne quaras qui solus via est veritas & vita.

Altera doctrinæ à Deo traditæ conditio erat efficacia quadam eius & mirabilis energia, sermo enim Dei viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti. Video autem hanc efficaciam ex tribus potissimum notis conuinci esse diuinam: prima est eius mirabilis propagatio, secunda est constans eius perseverantia, tertia est morum mutatio per ipsam mi-

rabiliter effecta. Quod argumentum visum est Augustino efficacissimum, qui hæc habet verba grauissima, l. contra epistolam fundamenti, c. 4. *Multa sunt quæ in Ecclesia Catholica me iustissime tenent, consensio populorum & Gentium, auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, Charitate aucta, vetustate nutrita, tenet ab ipsa sede Petri Apostoli cui pascendas oves suas Dominus mandauit usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum, tenet denique ipsum Catholica nomen, quod etiam inter tam multas hæreses sola hæc Ecclesia obtinuit.*

Primum igitur motuum credibilitatis ex hac efficacia, est prima doctrinæ Christianorum in mundum introductio, & mirabilis propagatio, quod esse miraculorum omnium maximum rectè ponderat Augustinus l. 22. *Ciuitatis*, c. 7. si enim consideretur attentius mirabilis ille modus quo primum cepit in mundum introduci Fides hæc quam sequimur, liquebit omnino statim dixisse ibidem verissime Augustinum, quod mundus in Christum crediderit, virtutis fuisse diuinæ, non persuasionis humanæ. Primum enim à paucissimis hominibus, omni humano præsidio destitutis, egentibus, ignaris, idiotis, ignotis introducta est ista Fides, non habebant opes, non scientiam, non potestatem, non eloquentiam, & tamen homines vilissimi toto eam orbe disseminarunt. Secundò id perfecerunt obnitentibus in contrarium omnibus humanis viribus, cum vbique gentium ignes, catastræ, cruces, imperia, tyranni, tormenta, omnia contra omnibus adhibitis machinis niterentur: persuasa tamen est Principibus, sapientibus, potentibus, illa est Fides quæ docet omnia contraria sensibus, aspera carni, difficillima intellectui, vtrum posset vnquam hoc aliquis assequi nisi Deus. Tertio, quibus præsidiiis fulti, non humana sapientiâ non potentia, non eloquentia, non benevolentia potentiorum, sola propositione doctrinæ inaudita ac stupenda, quæ assereret Deum esse fixum in patibulo, id ita persuasere ut profuso etiam sanguine illud confiterentur & firmiter tenerent, omnis conditionis, omnis sexus, omnis ætatis, viri, pueri, puellæ, totus orbis terrarum, ac præter cæteros Roma illa terrarum domitrix, arx imperij, domicilium potestatis cedere coacta est doctrinæ illi ac Fidei, quam tanto furore, tanta contentione, tantis adhibitis conatibus impugnauerat: nunc in ea pulsus Imperatoribus, prostratis legionibus, Idololatria deleta, adoratur Christus, colitur piscator Petrus, imperat istius successor, illius Vicarius. Hoc certè adeo magnum & mirabile per miracula perfectum est, fecit omnino Deus: si absque miraculis hoc sanè miraculum est longè maius & euidentius, quod efficere non potuerit nisi Deus, quod argumentum est efficacissimum Augustini l. 22. *Ciuit.* c. 5.

Alie omnes Sectæ introductæ in orbem sunt, vel armorum ut Mahometismus, vel proposita vitæ licentioris turpitudine ut omnes hæreses.

Secundum motuum ex hac efficacia, illud est quod tanti æstimat loco citato Augustinus perseverantia, & duratio inconcussa Fidei huius semel in mundum introductæ, aduersus armatas inferni totius phalanges paganisimum, hæresim, impietatem quarum omnium victrix Ecclesia egregiè describitur psalm. 9. confitetur enim David omnino in toto corde suo, ut Dei enaret mirabilia, *Labor & exultabo in te psallam nomini tuo altissime. In conuertendo inimicum meum retrorsum infirmabuntur à facie tua.* Quomodo enim diuinum non est quod labefactari lex illa nunquam potuerit, per crebras & sæpè reperi- tas ethnicorum persecutiones, nec per exortas hæreses concuti. Omnibus videlicet sæculis à mundi exordio

Introductio doctrinæ catholicæ, primum motuum.

Secundum motuum ex efficacia doctrinæ.

exordio creditum saltem implicite fuit idem quod nos modò credimus: à temporibus autem Apostolorum eadem omnia Christiani omnes ubique terrarum explicitè crediderunt quæ à nobis nunc tenentur, quod euidenter ostendit continua series, & successio perennis Pontificum ac Episcoporum, vnde omnino constat Ecclesiam illam Catholicam quæ nunc est fuisse à temporibus Christi Domini, atque adeò esse veram Ecclesiam, vt vrgebo postea fusiùs, estque argumentum hoc prorsus ineluctabile aduersus hæreticorum omnium nouas factiones dicant enim aduersarij omnes si possunt quandonam cœperint Pontifices esse Romæ, nunquid illi successere Petro & continua post ipsum serie ad nos ducti sunt? quandonam cœperit Missa celebrari, quando credi alia omnia quæ nos credimus. Nos autem designamus annum & diem quo cœpit Lutherus lasciuire, furere Zuinglius, apostatare Caluinus, cum ante ipsos dici nulquam possit credita esse illa omnia, quæ illi credunt. Quod esse certissimum hæreseos signum tradunt Tertull. *l. de præscript. c. 31. & 32.* Irenæus *l. 3. c. 3.* Augustinus *epist. 161. 165.* Quis ergo neget doctrinam hanc esse Apostolicam quæ per successionem continuam deriuata est ab Apostolis, esse Catholicam, quæ omnibus sæculis & in omnibus locis illibata permanfit esse vnam, quæ nullam mutationem vnquam pari potuit.

Tertium
motium
ex effica-
cia doctri-
næ Catho-
licæ.

Tertium denique argumentum diuinæ huius efficacæ sit mirabilis illa rerum mutatio quæ per ipsam in toto terrarum orbe causata est. Prima est quod imperij Romani supremam Monarchiam armatam aduersus Christianos, subiecerit tamen sibi & cruci. Secunda quod idololatriam & vniuersam impietatem subuerterit, vt ostendunt deiecta templa, confracta simulachra, Gentium sacrificia extincta. Tertia quod mirabilem in hominibus à quibus suscepta est morum conuersionem effecerit, ac efficiat etiamnum quotidie, vt ostendunt mansueti barbari, impiorum mores correcti, auocati à terrenis homines & cœlestium amore inflammati. Quomodo enim diuina non est efficacia quæ centum totis annis Paulum derinuit in eremo solum & vacantem Deo? Stylitam annis octoginta in columna stantem, & cœlestium planè ciuem: Alexiumannis septendecim exulem in paterna domo, &c.

Quar-
tum & vl-
timum
motium
ex doctri-
næ Catho-
licæ effica-
cia.

Vltimus diuinæ doctrinæ isque omnino conspicuus character erat Prophetia, solius enim illa Dei propria est, *Annunciate nobis futura & sciemus quia diestis*, vt expendit eleganter Tertull. *c. 20. Apolog. Idoneum* (inquit) *testimonium diuinitatis est veritas diuinationis.* Hoc enim aduersus omnes religionis Catholicæ hostes gloriari magnificè possumus quod dicitur 2. Petri 1. *Habemus firmiorem his Prophetarum sermonem*, quo argumento necesse prorsus est illos conuinci, quia non potuit nisi ab ore Dei emanare doctrina illa in qua sunt veræ ac propriæ Prophetiæ non vna solum sed innumera, non de rebus minimis leuissimis, obscurissimis, sed de maximis, grauissimis, notissimis: vbi expendenda sunt tria, ex quibus argumenti huius inuicta vis elucescit.

Vtrius-
que Te-
stamenti
Propheti-
cæ.

Primum est quod vtrumque testamentum claris plenum est Prophetiis, quarum aliæ pertinent ad Christum, nam eius aduentum, vitam, mores & mortem tam apertè prædixerunt Prophetæ quàm Euangelistæ postea narrarunt: v. g. tempus aduentus Christi expressè signauit Iacob *Genesios 49.* Daniel *c. 9.* circumstantias natiuitatis vitæ totius, & mortis Isaias *c. 9. 10. inò in toto libro.* Aliæ pertinent ad excidium Ierosolimæ, destructionem templi, Iudæorum dispersionem, interitum Synagogæ, vt habetur Danielis 9. deinde Math. 24. Marci 13. Lucæ 19. sigillatim ex-

primuntur omnia quæ facta postmodum narrauit Iosephus Iudæorum historicus. Denique aliæ pertinent ad conuersionem gentium, Idolorum excidium, Ecclesiæ splendorem, quæ non vacat recensere omnia.

Secundò, expendendum est illa ferè omnia expleta iam esse adeò euidenter vt negare ipsi nequeant aduersarij, nunquid aunit eo tempore natus eo modo & loco est, vixit, mortuus est ille homo Christus. Nunquid excisa est Ierosolima, templum dirutum, dispersi per orbem Iudæi, & vinea Domini Sabaoth data est in direptionem? nunquid conuersæ sunt Gentes ad Christum excisa Idola, læratur nimirum deserta & inuia exultat solitudo & floret quasi lilium iuxta vaticium Isaiæ *c. 35.* vbi gloria Ecclesiæ gentium longe ante prænunciatur. Impleta illa sunt, sicut prædicta.

Expleta
sunt Pro-
phetia.

Tertiò, quod caput est dici nullo modo potest quod hæc à Christianis conficta sunt ad libitum vaticina? quia scilicet Scripturas has in quibus confignata sunt Iudæi seruantes hostes nostri, & contra se ipsos arma circumferunt quibus debellari possint à nobis, vt expendit optimè Augustinus *epist. 59.*

Prophetia
certissima.

Vnde concluditur argumentum euidentissimum ductum ex Prophetiis cui cedant necesse est hostes Fidei Christianæ insensissimi, vbi enim euidentes & certæ sunt Prophetiæ, ibi est Dei lingua, Prophetias habet certas Fides nostra, ergo loquuta illam est Dei lingua.

S. VI.

Secunda demonstratio euidentia credibilitatis ex personis, quæ doctrinam hanc confirmarunt.

EX his etiam ducitur luculentissimum argumentum quo Fidei nostræ perspicua est credibilitas. Illa enim Fides diuina est, quam stabilierunt & propagarunt Doctores missi à Deo: confirmarunt fuso sanguine innumeri Martyres à Deo confortati: amplexi sunt viri diuina virtute ac sanctitate mirabiliter ornati. Huiusmodi est sola religio Christianorum, quod probare aggredior accuratè.

Primum
motium
ex Docto-
ribus Fidei
Catholicæ.
Primum
Doctores
Christus
Iesus.

Primum enim motium petitur à Doctoribus huius Fidei per quos primum illata est mundo, deinde propagata, illustrata, propugnata; scriptis libris, susceptis laboribus, periculis aditis, regionibus peragratis. Primum omnium est Christus Iesus omnino à Deo missus, & vt testatur Iosephus Iudæus *l. 18. c. 4.* vir sapiens si tamen eum virum dicere fas est, erat enim mirabilium operum parrator, Christus hic erat. Et sanè probauit omnino se à Deo missum esse, patris innumeris miraculis in confirmationem suæ missionis: quid quod multa prædixit, quæ nunc constat omnia euenisse, excidium Ierosolimæ, conuersionem Gentium, Apostolorum martyrium, prædicationem Euangelij, peccatorum Petri & Magdalene nomen toto celebrandum orbe. Accedit quod intimas cogitationes hominum sæpè vidit, ea quæ loco remota erant narrauit: adde his sanctitatem & omnimodam innocentiam, *Quis vestrum arguet me de peccato?* dicendi vim admirabilem ad permouendos hominum animos, nunquam sic loquutus est homo sicut hic homo incredibilem ad illum hominum concursum, ad audiendos sermones, ad recuperandam sanitatem, ad videnda miracula, opprimebant eum turbæ ambulantes per vicos ciuitatum, sequebantur in deserta loca sui & suorum obliti, omnes manicabant ad eum, mirabantur loquentem cum potestate, & in verbis gratiæ quæ ab

ab eius ore profluebant. Quomodo quæso ille vir non erat à Deo missus.

Secundus Doctor Apostoli. Secundo, Apostoli viri rudes & imperiti tam repente à Deo mutati ut orbis Doctores momento effecti sint, ausi statim prodire in aciem, & aduersus imperij legiones congregari, aduersus Sæctas Philosophorum, aduersus rabiem tyrannorum, trophæa Crucis erigere, & opima etiam spolia referre moriendo. Nunquid hi homines armati à Deo erant viribus innicti.

Tertius Doctor in numeris Patres. Tertio, ex eorum cineribus continuata statim serie prodire singulis sæculis noua lumina, quæ mirabiliter illustrarunt Ecclesiam Irenæi, Iustini, Athanasij, Basilij, Gregorij, Cyrilli, Augustini, Ambrosij, Hieronymi, tanto numero, tanto splendore doctrinæ, tanta vitæ sanctitate, tanto propagandæ Fidei zelo ut cæcum oporteat esse illum qui hoc non videat, nec ad hanc lucem splendidissimam exciteatur.

In alijs sectis contrarium est. In alijs sectis quæso vtrum aliquid æquale proferri possit, Mahometes latro, Stigmaticus Calvinus, ebriosus Lutherus, proferant infideles similem Christo ducem, similes Apostolis nuncios Evangelij: proferant hæretici Augustinos, Hilarios, Athanasios, an verò errare valemus cum illis, & viam veritatis doceant duces imperitissimi. Habeo videlicet pro me innumeros illos Doctores, & spiritualis tabernaculi missos à Deo Beselees ut loquitur Lyrinensis in commonitorio, habeo tot Conciliorum suffragia, habeo sæculorum vocem, prodeat aduersus illos hinc Cynædus stigmaticus, hinc Epicuri de grege porcus, hos ego potius salutis authores sequar quam tot concilia Oecumenica, tot Doctorum lumina, consensum tot sæculorum. Næ infans ego sim si hoc fecero.

Secundum motium constantia Martyrum. Secundum motium illudque sanè illustrissimum est martyrum inuicta, & à Deo prorsus inspirata constantia, ubi tria expendenda sunt prorsus admirabilia & stupenda.

Numerus Martyrum pendit in infinitum. Primum est numerus eorum, qui passi sunt, quomodo & propter quid, quomodo enim propter res à sensibus remotissimas, martyres innumeri omnis ætatis & sexus, omnis conditionis & status, tam alacriter inò cupide, tormenta horribilia, ignium catastarum, ferri, rotarum equuleorum, passi essent & quotidie paterentur, si diuinitus non tribuerentur eis vires ad tolerantiam. Numera si potes stellas illas Ecclesiæ sanguine suo purpuratas, viginti martyrum milliones si dixeris haud aberraueris à vero, illi omnes ne committerent peccatum mortale vnicum, obiecerunt se ipsos supplicij atrocissimis, & per mille mortes iter sibi ad gloriam munierunt.

Cremetur Christianorum. Secundum quod expendo est mirabile post tot martyria cremetur Christianorum, non terrebantur Christiani supplicij ad quorum exultabant conspectum, crescebat fidelium numerus quo plures moriebantur, irrigabatur sanguine martyrum ager feracissimus ut fructus ferret vberiores.

Clades tyrannorum in Ecclesiâ funestissima. Tertio, denique mirabilis est in hoc genere clades funestissima omnium tyrannorum qui crudelius fœuere in Ecclesiam, ut testatur exitus funestissimus Decij, Valeriani, Diocletiani, Iuliani. Accedunt signa mirabilia diuinitus facta in gratiam eorum qui patiebantur; ignes innoxij, belluæ oblitæ feritatis, hebetatæ gladiatorum acies, equulei contracti, quibus exemplis pleni sunt annales etiam ad stuporem. Proferant aliqui si-

mile aduersariorum omnium factiones & intelligant se tot purpuratis Iudicibus condemnatum iri, quot Martyrum sanguine illorum amentia nunc conuincitur.

Tertium motium ex mirabili sanctitate plurimorum ex illis qui hanc omnibus sæculis religionem sequuti sunt: pro certo enim fieri non potest ut religio falsa perducatur ad veram sanctitatem, aut ut vera sanctitas cum falsa religione consistat, quia tanta est corruptæ naturæ ad corruptionem propensio, ut sine diuino munere nemo viuere possit immaculatus, fuerunt autem omnibus sæculis, & nunc etiam sunt viri adeo insigniter sancti, ut ne aduersarij quidem audeant negare: Quis enim nescit Antonios, Hilariones, Stylitas, Thaumaturgos, Nicolaos, Rhemigios, Bernardos, Dominicos, Franciscos, quorum splendore vitæ, miraculorum fama, virtutum omnium laude plenæ fuerunt aures etiam infidelium, fuerunt autem Catholici, cum eorum plerique monachi fuerint, illi omnino placuerunt Deo, quod sine vera religione assequi nemo potest. Imò si eorum religio mala fuit, illa fuit à diabolo, atque ita diabolus author esset etiam sanctitatis & pietatis. Quis autem credat viris adeo pijs & sanctis negatum esse lumen ad veram religionem cognoscendam, quod à Deo sapius postularunt? Accedunt tot religiosæ animæ sanctam in terris agentes vitam, hoc ne humanum est? In alijs verò sectis vtrum aliquid simile fingi potest.

§. VII.

III. DEMONSTRATIO.

Euidencia credibilitatis ex operibus mirabilibus quæ fidem hanc comprobarunt.

Hæc est tertia & postrema probatio huius Euidentiæ longè illustrior & euidetior quam duæ præcedentes, ducitur enim ex effectibus mirabilibus quos euidentis sit non posse tribui nisi Deo. Potest autem demonstratio tota sic confici; illa religio pro certo vera est, in cuius confirmationem plurima & verissima facta sunt opera excedentia omnem vim humanam, & quæ non potuerunt fieri nisi à Deo: huiusmodi est sola religio Christiana in qua non omnibus tantum sæculis, sed omnibus fere annis noua & noua semper audita sunt mirabilia opera quæ negare nemo possit esse à Deo, ergo, &c. Maiorem & minorem si probauero, nihil erit opinor vltra, quod addi possit demonstrationi.

Ratio tamen dubitan. esse primò potest, quia grauius quidam Theologi asserunt fieri posse ut Deus concurrat ad vera miracula cum aliquo qui velit uti miraculis illis ad confirmandum falsum, potest enim Deus homini dare donum sanitatis tribuendæ alijs miraculose, quo dono ipse postea vtatur ad confirmandam falsam doctrinam, eo modo quo Rex tribuere alicui potest Chirographum aut sigillum regium, quo ille postea vtatur ad aliquid iniustum, cuius particeps Rex non erit. Probatur manifestè quia potest aliquis uti potestate consecrandi sibi diuinitus concessa ad maleficium, quæ potestas miraculosa est, & posset etiam ea uti si fieret sensibiliter, ergo poterit uti dono miraculorum sibi concessò ad persuadendum mendacium.

Tertium motium ex sanctitate mirabili plurimorum.

Tertia demonstratio ex operibus humanam vim excedentibus,

Prima ratio dubitandi.

Secundò, nullum opus est ita miraculosum, vt illud saltem apparenter imitari non possit Dæmon: verbi gratia, si mortuus suscitetur illudere oculis potest Dæmon, & fingere suscitatum esse hominem qui suscitatus non sit, & alia facere quæ facturus esse dicitur Antichristus, & videbuntur esse vera miracula, cum tamen non sint nisi præstigiæ. Deinde constare nunquam potest de fine propter quem miraculum hoc perficitur, si enim mortuus suscitetur ad preces alicuius Sancti, qui hoc miraculum ob alium finem à Deo poposcit. Imo Deus ob alium finem potuit decernere tale miraculum, & hoc mihi reuelare, potero autem nunc notitia ea vt ad confirmationem dogmatis falsi, tunc enim non à Deo fiet hoc miraculum vt confirmet falsum, ad quem tamen finem putabunt omnes intuentes illud fieri à Deo.

Tertiò, sicut Deus tanquam naturæ author dare potest causis secundis liberis virtutem operandi, & concursum etiam ad actus malos, neque tamen erit author mali, sic quatenus agens supernaturale dare alicui potest facultatem operandi miracula supra vim naturæ, neque tamen author erit aut testis falsi si patruerit ille miracula vt testetur rem falsam. Denique vel erit euidenter miracula esse vera, & sic Fides nostra libera non erit, vel non est euidenter, & sic ex illis non fit euidenter credibilitas mysteriorum.

Assertio
prima pro-
batur.

Dicendum nihilominus primò est, implicare omnino contradictionem vt Deus faciat, aut etiam fieri permittat verum aliquod miraculum, ad persuadendam rem aliquam falsam. Ita ferè vnanimiter asserunt Theologi, quibus immeritò se opponunt pauci aliqui cum Hurtado *disputatione vigesima sexta*.

Ratio est, quia verum miraculum est testimonium Dei loquentis à quo solo illud esse potest, sed implicat vt Deus sit, vel etiam vt appareat esse testis rei falsæ, alioqui verax non esset neque vllus teneretur ei credere, ergo implicat vt permittat fieri verum miraculum ab eo qui velit testificari aliquid falsum. Deinde ille qui facit miraculum ad testificationem alicuius rei, non solus illam testificatur sed qui cooperatur miraculo, ille sine dubio focus est testimonij falsi, ergo si Deus cooperetur miraculo cum homine qui vult persuadere aliquid falsum, certè Deus esset testis falsi. Quemadmodum si Rex alteri traderet suum sigillum & illud etiam imprimeret tunc cum nouit contineri falsum aliquid in diplomate reus esset falsitatis & iniustitiæ. Implicat ergo vt Deus fieri permittat miraculum, quin omnino constet illud non fieri ad testificandum falsum: ex quibus maior primæ demonstrationis est perspicua quod si miracula vera fuerint apud nos, omnino euidenter est Fidem nostram non esse falsam.

Assertio
secunda
explicatur
& probatur.

Dicendum igitur est secundò, tria esse opera mirabilia quibus Fidei Christianæ veritas potissimum fit euidenter credibilis, primò miracula & clarissima & innumera, secundò conuersio totius orbis, tertiò omnium Ecclesiæ persecutorum tristissimus exitus. De conuersione mirabili orbis terrarum satis dixisse videor in prima demonstratione: de clade omnium hostium Fidei, testes sunt Annales etiam infidelium: de solis miraculis superest, dicere.

Primò ergo ex miraculis ducitur clarissimum & inuictissimum argumentum, constat enim plurima, & manifestissima miracula facta esse, ac etiamnum quotidie virtute diuinâ fieri in Ecclesia vt eleganter

probat Sanctus Thomas 1. parte quæst. 105. art. 7. & 8. libro 3. contra Gentes capite 101. vbi expendenda sunt tria: primum est negari non posse quin de Christo, Apostolis, & pluribus Christianis plura narrentur opera miraculi rationem veram participantia quibus nulla desit conditio veri miraculi, narratur enim opera extraordinaria & superantia virtutem omnem agentis creati, huiusmodi erat Lazari quadriduani & iam fœrentis publicè facta suscitatio: filij quoque viduæ Nahim in oculis totius Ciuitatis excitatio, curatio Cæci nati, & alia innumera, neque verò illæ potuerunt esse præstigiæ, quod constabat, tùm ex eo quod diu durabant, opera enim dæmonis citò euanescent, cum sint adumbrata, tùm ex illorum experientia in quibus miracula illa perficiebantur, cæcus enim experiebatur se tunc primum videre, tum denique quia omnibus clara erant & adiunctas habebant circumstantias in quibus de illorum veritate dubitari nequaquam poterat. Secundò expendo negari nullo modo quin ea verè facta sint vt narratur: quippe narratur ab authoribus fide dignissimis, quorum sæpè in oculis gesta illa sunt: scribuntur eo tempore quo facile potuerunt redargui falsitatis cum narrentur esse facta publicè, denique non ab vno tantum sed à multis referuntur, quos est impossibile omnes sic conuenire ad mentendum, adèd vt hoc negare multò sit stultius quàm si negares omnia monumenta vetera historiarum. Vtrum enim est aliquis qui ausit dicere falsa narrasse Athanasium qui Antonij narrat miracula, Basilium & Nyssenum, qui scribunt mirabilia opera Gregorij Thaumaturgi, Gregorium magnum qui scribit gesta Sancti Benedicti, Bernardum qui miracula Sanctæ Malachiæ, Bonauenturam qui de Sancto Francisco dicit plurima: nunquid illi fuerunt ignari, vt facile acceptauerint mendacia, nunquid fuere scelerati vt voluerint falsa scribere, quod execrabile scelus esset. Tertiò expendo illa non potuisse perfici ope dæmonis cum virtutem eorum prorsus excederent, quales erant mortuorum suscitatio, illuminatio cæcorum, &c. Imò quis credat homines adèd sanctos habuisse commercium cum dæmonibus. Neque dicas aliqua legi miracula etiam Ethnicorum verbi gratia, Vespasiani, quem dicunt restituisse cæco visum & claudo gressum, imò referuntur etiam miracula quædam Donatistarum, & aliorum Hæreticorum. Negatur enim quod in illis conditiones omnes repertæ fuerint veri miraculi, vt ostendunt authores initio citati, erant enim illi ficti morbi quos curauit Vespasianus & somnia esse quæ vulgò iactabant Donatistæ probat Augustinus libro de unitate Ecclesiæ.

Ad primam Respondeo dupliciter dici posse quod Deus homini concedat potestatem miraculorum, primò ita vt faciat illa miracula quando constabit finem ob quem illa fiunt esse aliquid bonum intentum à Deo, & omnino distinctum à testificatione falsi. Secundò ita vt faciat opera illa miraculosa etiam tunc quando nullus alius finis est miraculi nisi testificatio rei falsæ; primus modus possibilis sine dubio est, secundus autem implicat contradictionem, quia faceret Deum testem falsi, verbi gratia, si dederit tibi Deus potestatem restituendi ægroto sanitatem, poteris illam restituere quoties constare poterit illud miraculum fieri ob alium finem, quàm ad confirmandam doctrinam falsam, sicut qui à Deo accepisset donum linguarum posset illo vt loquendo hebraicè mendacium, sed non posset vt quando con-

Solutio
primi ar-
gumenti.

stans

SECTIO V.

Utrum materiale obiectum Fidei proponi debeat per regulam aliquam infallibilem.

S. Thomas, art. 10.

EX discursu toto superioris sectionis constare nifallor omnino potest omnibus tum fidelibus, tum infidelibus Christianam Fidem esse ita veram ut eam omnes infallibiliter possint & debeant amplecti: nunc sequitur altera non minus utilis & necessaria controuersia, quomodo constare possit ijs qui Christianam amplexi sunt Fidem, de articulis illis quos credere Fide diuina teneantur.

Eò videlicet pertinebat prior disputatio ut cognosceretur vniuersim quam sit religio profitens veram fidem, ista eò spectat ut sigillatim cognoscatur quinam articuli spectent ad istam fidem. Difficultas enim est vtrum necessaria sit nobis auctoritas aliqua index & magistra Fidei, cuius proprium sit munus proponere infallibiliter & absque periculo erroris omnia illa quæ credi debent: de qua regula quatuor mihi ponenda nunc sunt, primò vtrum admittenda necessario sit aliqua huiusmodi regula infallibilis, & quænam illa sit, vtrum videlicet illa sit Ecclesia, an Scriptura, vel traditio: secundò quid sit Ecclesia, quænam illius notæ, quanta potestas & auctoritas in Fidei decretis: tertio in quam Ecclesiæ parte suprema illa & infallibilis auctoritas resideat, vtrum in Concilio an in Pontifice Romano: quartò quomodo infallibilis illa regula sua illa potestate uti possit in tradendis, & proponendis toti Ecclesiæ Fidei articulis.

Statu
questio-
nis.

§. I.

Utrum necessaria sit infallibilis aliqua regula proponens obiecta Fidei, & vtrum illa sit Ecclesia.

Nomine (regulæ) intelligitur auctoritas aliqua creata, suprema, infallibilis, permanens, & vniuersalis ita proponens obiecta Fidei ut credi omnino debeant quæcunque ipsa proposuerit. Primò enim creata est, quia est id quo diuina reuelatio nobis applicatur. Secundò est suprema quia supra se solum habet Deum cuius immediata interpret & lingua est. Tertio est infallibilis, quia doctrina eius tantæ auctoritatis est, ut credi certò debeat etiam si aliunde non confirmetur. Quarto permanens est auctoritas illa & quasi habitualis, non autem actualis tantum, est enim etiam quando filer & nihil proponit: denique vniuersalis est quia sine illa nihil omnino credi Fide diuina potest.

Quid per
Regulam
hic intel-
ligatur.

Ratio tamen dubitandi multiplex omnino & difficilis est; Primò quia prædicator quilibet priuatus sufficienter proponens obiecta Fidei obligat ad credenda ea quæ proponit, ergo priuatus Doctor est infallibilis auctoritatis apud audientes, adeò ut mentiri tunc nequaquam possit alioqui non obligaret, ergo nulla necessaria est regula permanens infallibilis. Deinde posita sufficienti propositione per moriua, obligor credere, ergo ut obligor ad credendum non requiritur alia vlla regula, imò ante Christum & Moysem vera erat Fides, neque tamen vlla erat regula huiusmodi sensibilibis & vniuersalis.

Prima
ratio du-
bitandi.

Secundò, auctoritas huius regulæ neque purè humana est alioqui esset fallibilis, nec est purè diuina, nam alioqui non esset nisi reuelatio insensibi-

Secunda.

CCCC 2 lis

staret te illo diuino dono vti ad faciendum ut Deus appareret testis rei quam dicis. De Rege qui daret sigillum suum legato qui eo postea malè vteretur, dispar ratio est, quia Rex præuidet tantum quod legatus iste malè possit uti suo sigillo, tunc autem quando vtitur non concurrir, neque scit quid contineatur in diplomate, si enim hoc sciret, malè sanè faceret tradens sigillum aut subscriptionem: Deus autem in casu proposito non tantum daret potestatem faciendi miraculum, sed actu etiam postea concurreret & sciret hoc fieri in testimonium falsi. De potestate consecrandi quod additur est dissimile, quia quando Sacerdos potestate illa vtitur in malum finem, Deus non est propterea testis & approbator illius malitiæ: quòd si effectus consecrationis poneretur sensibilibiter, non posset Sacerdos ea uti, quando constaret finem illius alium non esse quam testificationem rei falsæ, posset uti quando constaret esse alium aliquem finem.

Secundi.

Ad secundam Respondeo miracula illa quibus nititur Fides nostra vt motiuis credendi esse omnino certa moraliter ita vt prudentem omnem tollant formidinem, sed non esse physicè ita certa & euidentia vt tollant facultatem omnem formidandi. Nihil enim adeò est mirabile quod Dæmon saltem secundum apparentiam non possit imitari, vt patet ex mirabilibus quæ patraturus est Anti-Christus. Sed addo tamen pertinere ad Dei prouidentiam vt non permittat vquam tantam euidentiam in miraculis, quæ sunt in confirmationem falsi vt si ferid exanimetur non possit facile quisque deprehendere illa esse mentita miracula.

Tertij.

Ad tertiam nego paritatem concursus naturalis quem Deus præbet facienti malum, & miraculi quod fieret à Deo in testimonium falsi, quia per concursum illum vniuersalem Deus non censetur loqui falsum, Deus enim non loquitur specialiter per illum actum, at verò per miraculum Deus loquitur specialiter, & se ipsum præbet testem illius rei ob quam confirmandam sit miraculum, ideòque Deus esset testis falsi permittens tale miraculum, non est testis falsi præbens generalem concursum.

Ex his omnibus quæ hæcenus dixi concludere omnino licet rationationem initio positam, hoc modo; si datur religio aliqua diuina inter homines, implicat contradictionem vt alia vlla præter Christianam & Catholicam, sit vera & diuina religio: sed naturæ lumine notum est esse inter homines veram aliquam religionem à Deo institutam, & illam esse omnino vnicam, ergo notum est solam Christianam religionem esse verè diuinam. Maior demonstratur, si detur Dei prouidentia, & religio aliqua inter homines implicat vt religio illa sola non sit vera quæ sola continet doctrinam adeò immaculatam, perfectam & sanctam, tam mirabiliter introductam, tam constanter persenerantem, tam efficaciter in hominum animos influentem, tot prophetijs plenissimam, quam tanti Doctores stabilierunt & propagarunt, tam multi Martyres confirmarunt, viri tam eximie sancti colierunt, quæ tam multis & tam clavis confirmata est miraculis ad quam conuersæ sunt Gentes omnes vbique terrarum, cuius omnes aduersarij miserrimè perierunt, impossibile, inquam, est vt religio illa sola non sit vera, & vt in die iudicij Deus propter illam religionem me damnet cui sanè cum Richardo à S. Viatore lib. 1. de Trinitate cap. 2. audacter dicerem, Domine si error est quem credimus, à te decepti sumus, ista enim nobis ijs signis confirmata sunt, quæ non nisi à te fieri potuerunt.

Tem. I.